

Verspreiding van de Geelgors 2013-2014 op het plateau van Izenberge

Inleiding

Gedurende de maanden maart-april-mei-juni-juli 2013 en 2014 werd de Geelgors (*Emberiza citrinella*) op regelmatige basis geteld op het zuidwestelijk gedeelte van het zandleemplateau van Izenberge, ongeveer te situeren aan de Belgische bovenloop van de IJzer ter hoogte van de deelgemeenten Beveren-aan-den-IJzer en Leisele. De zone waar de Geelgors in dit gebied nog aanwezig is strekt zich uit over Beveren-Oost-Cappel, Beveren-Kalsijde, Beveren-aan-den IJzer zelf tot de IJzerstraat en het meest zuidelijk gedeelte van Leisele.

Het doel van deze inventarisatie is het bepalen van het aantal territoria met het oog op de monitoring van de soort. Dit ná de impulsen (wintervoeding) die werden gegeven in de onmiddellijke omgeving van deze broedgebieden. Het succes van deze graanranden en voederplaatsen tijdens de winter 2012-2013 en 2013-2014 werden reeds eerder beschreven in nummer 64 (juli-augustus-september 2014) van De Kerkuil.

Methode

Elke telling begon ongeveer bij zonsopgang, wanneer de mannetjes het meest actief zijn. Een fietsroute werd uitgestippeld, gebaseerd op reeds eerdere waarnemingen, die vervolgens door vrijwilligers werd afgelegd. Het parcours bestond uit twee lussen, die bij de kerk van Beveren-aan-de-IJzer samenkwamen. De ene keer werd eerst de noordelijke lus afgefietst (tussen Beveren-aan-den-IJzer dorp en Leisele), de andere keer startte men met de zuidelijke lus (tussen Beveren-aan-den-IJzer dorp en Beveren-Kalsijde en Beveren-Oost-Cappel). De observatie gebeurde voornamelijk op het gehoor, waarbij de roep en de zang van de Geelgors centraal stonden. Af en toe werd ook een koppel, een foeragerende vogel of een oudervogel met voedsel in de bek gespot. Wanneer een vogel in situ werd waargenomen, werd dit op een luchtfoto/kaart van de regio aangeduid. Later werd deze data verwerkt in een computerprogramma, meer bepaald GoogleMaps.

De gebruikte telmethode is gebaseerd op het standaardwerk Vogelinventarisatie (Hustings ea.), waarbij territoriumkartering bij de Geelgors de telmethode bij uitstek zou zijn. Bij deze manier van inventariseren worden verschillende bezoeken gebracht aan het onderzoeksgebied en wordt de informatie van al deze rondes nadien samengevoegd.

Een vogelsoort als de Geelgors leent zich uitstekend tot deze methode gelet op z'n karakteristieke territoriale zang die gedurende het ganse broedseizoen te horen is.

Vanaf half maart tot ver in juli is deze zang waar te nemen met een piek vanaf eind april tot ver in juni. Territorium-indicerende waarnemingen, waar bij deze telling van gebruik zijn gemaakt, zijn zingende mannetjes, alarmerende vogels en vogels met voer.

Twee zo'n waarnemingen zijn bij een ruim aantal bezoeken voldoende om van een territorium te kunnen spreken. Eénmalige waarnemingen worden enkel als territorium aanschouwd vanaf half april tot mid-juni.

Tijdens het broedseizoen 2013 werden een achttal bezoeken gebracht aan het onderzoeksgebied : drie in april (5/4, 10/4 en 20/4), één in mei (7/5), twee in juli (5/6 en 26/6) en twee in juli (2/7 en 17/7).

In de loop van het voorjaar 2014 werd de inspanning verhoogd en namen 14 tellingen plaats : twee in maart (05/03, 08/03), vier in april (02/04, 09/04, 17/04, 25/04), twee in mei (05/05, 21/05), drie in juni (03/06, 13/06, 19/06), twee in juli (08/07 en 15/07).

Resultaten

Op de onderstaande twee kaarten zie je zowel de territoria van 2013 (paarse driehoekjes) als de territoria van 2014 (groene driehoekjes).

Vooraleer we de resultaten van de inventarisatie bespreken is het van belang om de verschillen tussen de twee broedseizoenen te duiden aangezien we twee 'soorten' winters hadden. Kort samengevat was de winter 2012-2013 streng met bijvoorbeeld in januari 2013 13 sneeuwdagen en een gemiddelde minimum van $-9,3^{\circ}$, in februari 2013 nog steeds 11 sneeuwdagen en een gemiddelde minima van $-4,9^{\circ}$ (telkens gegevens voor Ukkel, voor onze regio was dat wat milder). Dit vormt een sterk contrast met de winter 2013-2014 waar een minimumtemperatuur van $3,6^{\circ}\text{C}$ in januari werd waargenomen en $4,1^{\circ}\text{C}$ in februari

We kunnen dus stellen dat de strenge winter 2012-2013 wellicht een negatieve invloed had op het aantal territoria. Behoudens wanneer dit theoretisch verlies kon worden gecompenseerd door de positieve invloeden van de wintervoeding door middel van graanranden en voederplaatsen. Voor de zachte winter 2013-2014 zou dan eerder een theoretisch positieve invloed moeten uitgaan op het aantal overlevende geelgorzen en dus ook op de territoria, zeker met de bijkomende stimulans van graanranden. Kort samengevat zou het broedseizoen 2013 eerder dalende cijfers moeten weergeven, het broedseizoen 2014 een mooie stijging. Een echt vergelijkingspunt in 2012 is niet voorhanden. De inventarisatie inspanning tijdens dat jaar was hiervoor te gering (maar de populatie werd geschat op 12-15 territoria). Op die manier kunnen we moeilijk een echte balans maken van het broedseizoen 2013, maar wel tussen 2013 en 2014.

Zone Beveren-Kalsijde en Beveren-Oost-Cappel

In het zuidelijke gedeelte van het gebied, rond Beveren-Kalsijde en Beveren-Oost-Cappel, zijn het aantal territoria eerder beperkt. In 2013 waren er dat zeven, verdeeld over een tweetal clusters : enerzijds rond de Sint-Omaarstraat en anderzijds rond de Grensstraat. Merkwaardig genoeg bleven de vestigingen rond de graanrand tot nu toe uit.

De zang werd (in 2013) wel waargenomen in de maand maart tot begin april maar nadien niet meer. Hierin kwam er dit jaar verandering. Niet alleen kwamen er in de onmiddellijke omgeving van de graanrand twee nieuwe territoria (met hopelijke een nieuwe cluster in de toekomst), het totaal in de zone steeg er tot 11 territoria. Wat opvalt zijn nog de blanco zones tussen de twee clusters. Sommige delen van die tussenzones zijn wat minder interessant als vestigingsplaats voor geelgorzen maar toch is er in principe nog ruimte voor uitbreiding de volgende jaren.

Zone Beveren-aan-den IJzer dorp en Zuid-Leisele

Hier vind je de grootste 'concentratie' van de populatie geelgorzen in het studiegebied, kortom het meest bezette gebied. Vooreerst rond het dorp van Beveren-aan-den-IJzer zelf met de Hondschotebaan, de Grensstraat en de Gemene Weg. Maar ook wat meer oostwaarts vinden we ze terug in de Beverenstraat en de Kallestraat.

In 2013 werden 22 territoria geregistreerd gespreid over deze zone. Op sommige plaatsen, zoals langs de Hondschotebaan en de Gemeeneweg, sluiten de zangpostjes mooi bij elkaar aan en kun je op de kaart een mooi lint zien. Van echte lege gebieden tussen in is er geen sprake.

In 2014 zien we een zeer mooie stijging tot 33 territoria (+ 55%). De meeste winst werd geboekt

doordat tussen de bestaande territoria nieuwe zangpostjes opdoken maar ook een uitbreiding naar het oosten in de Kallestraat was hoopgevend.

Wanneer we de resultaten van de twee zones samentellen, dan bekomen we een stijging van 29 territoria in 2013 naar 44 territoria in 2014 (+51%). Wellicht komt een deeltje van de stijging op het conto van een doorgedreven inventarisatie maar toch kan er niet naast de zeer sterke stijging van de populatie tijdens het afgelopen jaar worden gekeken. Allemaal hoopgevende tekenen dat de populatie geelgorzen toch een sterke impuls heeft gekregen na de warme winter en het steuntje in de rug van de winterse voedselvoorziening.

Dank aan volgende inventariseerders : Liselore Vercaempst (vrijwilliger), Miguel Depoortere (RLIJP), Dieter Coelembier (VLM) en Kris Degraeve (NWG De Kerkuil).

Vercaempst Liselore

Kris Degraeve

